

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{2}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{2}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Važnost preskušalca jajec in njega najenostavnejša naprava. — Oddaja plemenskih prasičev po c. kr. kmetijski družbi kranjski. — Iz razprav državnega železniškega sveta. — Teorija in praksa. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Inserati.

Važnost preskušalnika jajec in njega najenostavnejša naprava.

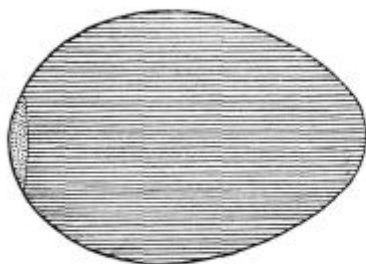
Ni umestno, da koklje pustimo do konca valjenja čepeti na gnezdu, ne da bi jajca prej pregledali, so li oplojena ali ne. Če rejec 6., 7. ali 8. dan jajca pregleda, lahko odstrani neoplojena jajca, ki se še vedno lahko porabijo za kuhinjo ali za poznejše krmljenje piščet. Če ima koklja veliko neoplojenih jajec, je večkrat tudi mogoče, da oplojena jajca iz dveh gnezd združimo pod

na ožjem koncu 2 cm veliko odprtino. Da ostane lepenka skupaj, jo je treba ali zalepiti ali pa prevezati. Če se sedaj hoče 6. ali 8. dan valjeno jajce preskusiti glede oplojenosti, dene se v široko odprtino napravljene cevi ter se drži proti solncu, dočim se ozka odprtina nastavi na oko ter se pogleda skoz cev. Jajce, ki ni oplojeno (pod. 46.), je še popolnoma prozorno, ter se lahko porabi za kuhinjo, kakor smo to že prej omenili. Če je pa jajce oplojeno in se nahaja v njem zarodek, tedaj se vidi v njem majhna, temna lisa, obdana s finimi rdečimi žarki, podobnimi nitim, oziroma žilicam (pod. 47.)

Podoba 45.

Enostaven preskušalec.

Podoba 46.

Neoplojeno jajce.

Podoba 47.

Jajce z dobrim zarodkom.

Podoba 48.

Jajce z napačnim zarodkom ali gnilo.

eno kokljo, drugi pa sveža jajca podložimo. Za tu omejeno pregledovanje jajec dobivamo preskušalnik jajec v tozadevnih trgovinah. Kdor pa le malo valiti da in bi si rad prihranil izdatek za preskušalnik, ta si lahko sam napravi prav dobro poraben in gotovo tudi zelo cen preskušalnik. V to svrhu se vzame kos srednje debele lepenke in se zvije v podobi cevi s 5 cm velikim premerom (pod. 45.). Še bolje pa je, če se napravi iz omejenjene lepenke cev, podobna odrezanemu stožcu, ki je nekako 15 cm dolga in ima na širokem koncu $5\frac{1}{4}$ in

To so krve cevi zarodka. Jajce s temno, nerazločno liso brez teh žilic ima napačen zarodek ali pa prične gniti (pod. 48.). Tako jajce je brezuspešno, se mora odstraniti, skuhati, in se potem lahko porabi za krmo za piščeta. Čim dalje se jajce vali, tem večji in temnejši je zarodek, ki izpolni proti koncu valjenja vse jajce, izvzemši zračni prostor.

Pripomniti pa je, da je ta preskušalnik poraben le ob solncu, ko moremo z njegovimi žarki presvetiti jajce. Kdor torej skoraj vsak dan preskuša in mu večkrat

oblačno ali deževno vreme preprečita rabo doma napravljenega preskušalnika, ta si mora seveda nabaviti umetnega, ki itak ni drag in povzroči le enkratni izdatek, a mu prihrani marsikteri novčič, ker ohrani neoplojena jajca, ki so drugače brezpogojno izgubljena.

Oddaja plemenskih prasičev po c. kr. kmetijski družbi kranjski.

Na deželnih prasičerejskih zavodih je še več lepih plemenskih prasičev na razpolago. To so prasiči zlahtnega rodu, ki se po drugih deželah za celo ceno od svinjerejcev radi kupujejo. Da bi se v deželi prasičereja kolikor mogoče hitro povzdignila, je kranjski deželni odbor priskočil prasičerejem na pomoč, ter oddaja te prasiče v plemenske namene za polovično ceno. Oddajajo se za polovično ceno po en mrjasec (mrjaščna postaja), ali poleg mrjasca še ena, dve ali tudi tri svinjice (prasičerejska postaja).

Kjer torej manjka mrjascev ali so slabi, tam naj se toliko posestnikov, ki imajo lepo priliko za rejo plemenskih svinj, oglasi, kolikor je treba mrjascev.

Prošnje je vlagati na c. kr. kmetijsko družbo. Prošnje se lahko vedno vlagajo. Ugodilo se pa bo prošnjam, kakorhitro bo toliko prošenj, da se bo izplačalo iz enega ali drugega zavoda svinje odposlati. Ker so mladi prasički kot najlažji najcenejši in se tudi najlaže privadijo krajevnim razmeram, bo c. kr. kmetijska družba skušala oddajati le vedno mlade 8—12 tednov stare prasičke.

Sedaj je in bo na razpolago več že nekoliko odraslih prasičkov, 3—6 mesecev starih. Porabiti za plemenske namene se morajo tudi ti, ker bi bilo škoda take živali dati mesarjem. Vedno pa so in bodo na razpolago tudi mladi, kakor zgodaj navedeno. V prošnji naj se za sedaj izrecno navede, kakšno žival prosilec želi dobiti, ali popolnoma mlado ali že nekoliko odraslo.

V prošnji naj prosilec ne pozabi navesti natančnega naslova: zadnja pošta, najbližja telegrafična postaja, najbližja železniška postaja kakor tudi občina in okraj, kjer se prošnjik nahaja, naj se navede.

Inž. Jan. Rataj,
dež. živinorejski nadzornik.

Iz razprav državnega železniškega sveta.

Od 1. do 3. julija t. l. je zboroval državni železniški svet, poprej so pa imeli pododseki svoje seje.

C. kr. kmetijsko družbo kranjsko zastopa v državnem železniškem svetu družbeni predsednik gospod komercialni svetnik F. Povše, ki je zagovarjal, oziroma predlagal celo vrsto nasvetov, ki so v prid naši deželi, oziroma našim gospodarskim razmeram.

Za kmetijstvo je bil zlasti važen predlog: „C. kr. železniško ministrstvo se poziva, naj bolje skrbi za hitrejšo pošiljatev in prevažanje sadja, ki naj se kot brzovozno blago v pripravnih vagonih vozi po tako znižani ceni, da bo mogoče našim kmetovalcem sadje pošiljati tudi v oddaljene pokrajine. Ministrstvo naj v tem zmislu tudi vpliva na zasebne železnice, zlasti na južno železnico.“

Iniciativa za ta predlog je došla s Kranjskega, in naš družbeni predsednik je o tem predlogu takole poročal, oziroma predlog utemeljil:

Po prizadevanju raznih kmetijskih družb in s pomočjo državnih in deželnih podpor se je tudi na Kranjskem zboljšalo in povzdignilo sadjarstvo in dežela prideluje že mnogo prav zlahtnega sadja. Navzlic temu pa tožijo užívalci posebno v velikih mestih in pokrajinah, ki kupujejo sadje, da je sadje predrago. Draginjo pa najbolj povzročča železniški promet, ki je zelo drag in dokaj prepočasen, saj se vozi sadje s Kranjskega na primer na Dunaj pogostoma 14 dni. Tarif je pa tolik, da se sploh ne spleča misliti na izvoz, če ni cena velika. Nič manj je pa draginji sadja povod zelo zanikarno urejen veliki sadni trg v velikih mestih (tudi na Dunaju). Kolikokrat sem na Dunaju videl sadje po 60 h *kg*, ki sem zanje doma dobil le 8—12 h. Torej pridelovalec dobi 10 h za *kg* jabolk, vse drugo do 60 h, ki jih mora užívalec plačati za jabolka, pa pobere visoki železniški tarif in prekupci. In vendar užívalci vedno le pridelovalca, kmetovalca, dolže draginje, celo odušstva, in vendar je to, kar sem tu navedel, gola resnica.

Tako znaša železniški tarif za prevoz enega vagona jabolk iz Ljubljane na Dunaj 300 kron, dočim pripelje za enak znesek 300 kron južna železnica vagon limon in pomaranč iz daljnje južne Italije na Dunaj! To so naravnost gorostasne krivice, ki onemogočujejo našim domačim pridelovalcem oskrbovati dunajski trg z zdravim sadjem, ki je posebno za meščane prevažna, zdrava hrana.

Prenapeto visoki tarifi po naših železnicah so vzrok, da pada od leta do leta izvoz našega sadja v Nemčijo, kamor prihaja vedno več sadja s Francoskega, posebno pa iz Italije. Ti dve državi prevažata sadje naglo in ceno, kakor kažejo naslednja uradna števila: Za vagon sadja (10.000 kilogramov) velja vožnja za daljavo 300 kilometrov pri nas 178 kron, v Franciji le 117 kron. Za 5000 kilogramov sadja (torej pol vagona) znaša v daljavi prevoznje 300 kilometrov pri nas 208 kron, v Italiji le 115 kron, v daljavi 800 kilometrov na južni železnici 521 kron, na državnih železnicah 478 kron, na Francoskem le 236 kron, v Italiji le 233 kron!

Pri daljavi transporta 1000 kilometrov znaša tarif za vagon sadja v Avstriji 603 krone, v Italiji le 264 kron, na Francoskem 245 kron.

Za vagon sadja se pri nas plača za daljavo 1000 kilometrov na državnih železnicah 626 kron, na južni železnici 670 kron, na Francoskem le 428 kron in v Italiji celo le 246 kron! Sploh prevažate Italija in Francija presno (frišno) sadje kot brzotovorno blago po dokaj nižji ceni kakor naše železnice računajo za navadno tovarno blago, ki kar par tednov leži v vagonu ali celo v skladišču! V teh dveh državah imajo tudi posebne, za prevažanje presnega sadja osnovane in urejene vagonne.

Ni čuda, da sta ti dve državi naš sadni izvoz v Nemčijo tako zelo izpodrinili. In kaj naj bi rekel k temu, da ima naša Avstrija južne pokrajine, ki bi po svoji klimatični legi s svojim sadjem in zelenjadjjo ne le preskrbovale trg na Dunaju, ampak bi mogle izvažati svoje zgodnje pridelke tudi v inozemstvo. Kaj bi se tu dalo doseči, in s tem pripomoči k blagostanju kmetijstva na Goriškem, Tržaškem, tudi na kranjskem Vipavskem, v Istri in posebno v Dalmaciji, ki ima mnogo pokrajin, ki se morejo kosati s pokrajinami južne Italije. In odločujoči faktorji nimajo zmisla za to, da bi od Boga tako bogato obdarovane avstrijske dežele povzdignili na razcvitajoče lepo sadjarstvo, ki bi moglo pripomoči k blagostanju teh dežel, ki se sedaj štejejo med zapuščene, revne kraje. Zato naj

vlada resno misli in z dobrim zgledom takoj zniža tarife za prevoz sadja, enako kakor sosednja Italija.

Če morejo naše železnice prevažati vagon sladkorja (cukra) v daljavi 1000 kilometrov za 217 K, zakaj bi tudi sadje ne imelo takega tarifa. Ne gre le za povzdigo sadjarstva, ampak tudi za uživalce, ki bodo mogli, če bo tarif znižan, kupovati po nizkih, primernih cenah dobro sadje. Seveda bo morala skrbeti vlada in posebno magistrat za umno uredbo osrednjega sadnega trga; o tem pa ima govoriti in skrbeti poljedelsko ministrstvo.

Teorija in praksa.

Kdor hoče danes na majhnem ali velikem posestvu dobro gospodariti, ne potrebuje samo zdravega, krepkega telesa in dobre volje, ampak tudi precejšnje mere duševne izobrazbe; v ta namen je predvsem treba dobre šole, in kakor obrtniki, tako se mora v mladih letih učiti tudi bodoči kmetovalec.

Žal, da mnogo naših ljudi še vedno ne ceni dovolj vrednosti kmetijske izobrazbe, četudi to poudarja strokovno časopisje in dela zanj s polnim parom najvišji zastop v deželi, kakor tudi razne kmetijske družbe in druga društva. Če znaš orati, brnati, sejati, kositi in mlatiti, zavoljo tega še dolgo ne zaslužiš imena „izvrsten gospodar“. Za to je treba precej več. Tudi če umeš dobro presojati živino, pridelovati izvrstno žito in sadje, še vedno nimaš pravice do gorenjega častnega naslova. Le kdor vse zna in ne izgubi glave tudi v nesreči, ki ji je ravno naš kmečki stan tako zelo izpostavljen, kdor se ume vsem razmeram v gospodarstvu prilagoditi in doseči tudi v težavnih odnošajih še vedno čisti dobiček, kdor se oklene vsake preizkušene dobre nove reči, izkratka: kdor zna umno gospodariti, le ta ima pravico do častnega naziva „vrl kmetovalec“.

Če pa hočeš postati — obračam se na sinove in hčere naših gospodarjev — če hočeš postati, mladi bralec, kdaj vrl gospodar, potem se moraš priučiti še marsičemu, o čemer se ti danes niti ne sanja. Sirova praksa (skušnja) in zvita teorija (znanstvena izobrazba) stojita pred vrati in čakata, kdaj pričneš pomenek z njima. Praksa, vsa naduta, se te loti koj prva, češ: „Mene moraš imeti, z menoj se moraš baviti, z mojo pomočjo si nabereš potrebnih izkušenj ter se izobraziš v to, kar je tvoj smoter, v praktičnega kmeta“.

Mnogo bolj skromno, vendar pa odločno, se vstopi sedaj pred te teorija. Nekoliko zvižaje porabi in skuša izrabiti tvojo ponosnost, ko ti šepče na uho: „V mojih očeh sta, mladi mož, razumno dekle, prepametna, da bi poslušala le glas enega zvona, zato se obračam do vaju s svojim nasvetom: Ne poslušaj, dragi moj, klica te prevzetnice, prakse, ki te hoče vzeti popolnoma v zakup; pojdi sicer za njo, pa ne daj se ji čisto omrežiti, da bi me gledal zaničljivo preko rame, mene, teorijo! Ne stori tega, če si pameten; prej ali slej bi ti bilo gotovo žal!“

Poln dvomov stojiš in ne veš, za kaj bi se odločil. Kdo ima prav: praksa ali teorija? Pač si že večkrat slišal besedico teorija, imaš tudi temno slutnjo, kaj je to, vendar pa še vedno nisi na jasnem o pomenu te besede. In vendar je to potrebno, če se hočeš pečati z njo. Čuj torej! Pojasnim ti, kaj je „teorija“.

Sv. Petra in Pavla praznik je in prekrasno vreme te vleče vunkaj na polje na sprehod. Na travniku srečaš moža, ki je bil prejšnji dan navozil gnojnice na ravnokar pokošeni travnik. „Zakaj ste to storili, oče?“ „vprašaš.

Začuden te pogleda mož, meneč, da se hočeš norčevati iz njega. Ker si pa še mlad in, kakor se zdi, ne iz kmečke hiše, ti odgovori: Zato, da bo trava večja in bohotnejša in da bo košnja obilnejša.“

„A zakaj bo vsled gnojnice košnja boljša?“ vprašaš nadalje.

„Ker gnojnica gnoji,“ se glasi odgovor.

„Pa odkod prihaja to, da gnoji?“

„Grom in strela, ta človeček je pa aboten!“ si misli možakar, že sit tvojega vpraševanja, vendar ti pa še odgovori, četudi se mu bere nevolja z obraza: „Čemu pa dajemo teletu sesati mleka in ne vode? Menda zato, ker mleko redi in teleta po njem rasejo, po sami vodi pa ne. Zakaj ne vozimo čiste studenčine na njivo, ampak gnojnico? Čisto enostaven razlog je: gnojnica gnoji, voda pa ne.“

Mladi prijatelj, stojiš pred vznevoljenim možičkom, veš pa toliko, kolikor prej. Da gnojnica gnoji, veš že, odkar si oblekel prve hlačice, a zakaj je tako, še vedno ne veš.

„Z Bogom, očka!“ še pozdraviš in greš naprej, pa tuhtaš in razmišljaš, zakaj li gnojnica gnoji. Pa srečaš gospoda iz mesta, obloženega s cvetjem in zelišči, ki jih je bil nabral. Poznaš ga, gospoda lekarnarja. Veš tudi, da je učen mož in ga kratko vprašaš, zakaj rastline bohotneje rasejo, če se jim postreže z gnojnico.

„Rastline“, razlaga ti z veseljem gospod lekarnar, „so živa bitja, ki se spreminjajo, rasejo in rodevajo sad; iz majhnega semena, ki ga vtaknemo v zemljo, postane mogočno drevo. Kakor ne more živeti in rasti človek, če ne uživa hrane, takisto se godi tudi rastlinam; razlika je le ta, da potrebuje rastlina drugačne hrane in da jo osvaja (uživa) na drug način kakor človek, namreč v prvi vrsti s koreninami iz zemlje.“

Če ima zemlja mnogo rastlinske hrane na razpolago, tedaj rasejo v nji sadeži krepko in dajejo obilne dohodke. Če pa tega ni, ostanejo majhni in revni. Da pa morejo rastline vkljub pusti zemlji bolje rasti, jim daje kmet gnoja in gnojnice, in ta dva gnojita, ker imata v sebi najvažnejša rastlinska hranila.“

Tako; zdaj je jasno, zakaj gnojnica gnoji, in to, kar ti je povedal gospod lekarnar, je teorija, v našem slučaju „teorija rastlinske prehrane“, nauk o tozadavnem procesu, prikaznih, ki so v zvezi z njim in njihova znanstvena utemeljitev. Seveda bi ti bil gospod stvar utegnil razložiti še mnogo obširneje in ti povedati, ktere snovi mora imeti v sebi rastlinska hrana, kako pride hrana v korenine in v rastlino, kajti vir rastlinske hrane ni samo prst, ampak tudi zrak. Povedal bi ti bil lahko, kakšne spremembe se vršijo v rastlini. Tega pa ni storil, ker razumevanje teh reči zahteva kot predpogoj precej drugega znanja.

„To je toraj teorija,“ porečeš morda sedaj z malo- uarno nenavdušenostjo, „da je človek na jasnem: odkod ta in ona prikazen v naravi in v kmetijstvu in kakšen namen ali smoter ima. A za Boga, kaj pa kmeta vse to briga, kaj pa ima on opraviti z teorijo? Zanj je vendar popolnoma vseeno, kako raseta pšenica in ajda, da le lepo raseta. Če to ve, je morda lepo, toda pridelal ne bo za to na celi njivi niti liter zrnja več, s samim znanjem ne prikljče niti psa z zapečka; dejanje, ki premore, je glavna stvar.“

Prav imaš, pa tudi ne, in marsikak zapečen starokopitnež bi ti na tvoje besede zaupljivo potrkal po rami rekoč: „Tako je prav, mladenič moj, popolnoma na pravem potu si, da postaneš kdaj dober gospodar. Praksa, ta je edino prava! Vsa druga šara, ki jo prodajajo po

shodih, tečajih, predavanjih in po šolah, ni nič proti temu, kar sam poskusiš in vidiš doma in na polju. Naši očetje so tako ravnali, hočemo tudi mi, zanje je bilo dobro, zakaj bi ne bilo za nas? Saj je vendar dovolj znano, da študiran kmet ne zmore kaj prida, tak latinski kmet, ki zna komaj držati za ročice in ki teče, če mu voz ostane v blatu, hitro domov gledat v knjigo, kaj je storiti v takem slučaju. Solit naj se grede taki kmetje, ki tiče vedno v knjigah! — Brihtna glava, dar opazovanja, dobra volja, pridnost in varčnost, to so lastnosti, ki jih mora imeti, kdor hoče postati vrl kmetovalec.“

Po teh odločnih besedah si nemara na jasnem, kaj je edino pravo in resnično: praksa (skušnja).

Jaz pa ti povem: ni tako! Praksa sama ni edino prava. Le poslušaj! Tudi jaz imam temeljito praktično izobrazbo kmetovo za tako potrebno, kakor ti, toda — ne izključno. Sama praksa mene ne zadovalji. Zakaj? Zato, ker dandanes ne zadostuje. Popolnoma se vjemam s teboj v trditvi, da oni, ki hoče biti kmetovalec brez zadostne prakse, ki pa študira in se peča s teorijo, sploh ne zasluži imena „kmetovalec“. Tak človek je smešna figura in tako enostranski, kakor berač z eno samo nogo, Oboje skupaj, praksa in teorija, to je danes pri kmetijski izobrazbi edino pravo. Neverno maješ z glavo, toda poslušaj še malo in veselilo me bo, če te prepričam.

(Konec prihodnjic.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne drke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 123. S katerim sredstvom se najlaže preženo listne uši s sadnega drevja, ne da bi se listje poškodovalo? (F. G. v B.)

Odgovor: Zanesljivo sredstvo proti listnim ušem na sadnem drevju, ki ne škoduje listju, je tobakova voda, ki se naredi iz tobakovega izvlečka, ki se ga poldruga žlica pomeša z litrom vode. Tobakov izvleček dobite v vsaki večji tobačni prodajalni. Tobakova voda se dene v plitvo skledo in se po ušeh napadeni vršički v njo pomakajo, kajti le tiste uši poginejo, ki jih tobakova voda zmoči. Ker listne uši redno napadajo le mlado drevje, ki ni visoko, zato tega dela ni težko zvrševati, in če je drevje vendarle previsoko in ni lahko priti do napadenih vršičkov, se pa postavi kaka priprava, da se more na njo stopiti.

Vprašanje 124. Moje štiri mesece staro tele je imelo dolgo časa gnojen popek, ki se je pa sedaj zacelil. Ko je bil popek zaceljen, se je pričela teletu voda zapirati. V pričetku se je opazala le težava, ki je z njo tele močilo, a sedaj se močno napenja, in priteče le nekaj kapljic. Kaj je vzrok, da se teletu zapira voda in kako se ozdravi? (V. K. v O.)

Odgovor: Vsled napačnega ravnanja s teletovim popkom pri porodu se je to zastrupilo po glivah, in popek se je pričel gnojiti kakor tudi koža okoli njega in tista koža, ki pokriva scalo. Sedaj se je oteklina razgnojila in nastala rana se je zacelila. Pri tem celjenju se je bržkone odprtina v koži nad scalom zožila, zato je tele v pričetku s težavo

močilo in slednjič se je zadaj za kožo nabrala nesnaga, ki močenje skoraj popolnoma zavira. Pokličite živinozdravnika, da odprtino v koži razširi in iztrebi nabrano nesnago.

Vprašanje 125. Poslal sem Vam nekaj vršičkov trt, ki so napadeni od neke neznane mi bolezni. V svojih vinogradih sem namreč zapazil več trt, napadenih od te bolezni. Te trte so tudi močno porumenele. Ker sem svoje trte že štirikrat škropil z modro galico in enkrat žveplal, zato ne morem misliti, da bi bile trte napadene od strupene rose ali od plesnobe. Na čem so bolne te trte in kaj naj ukrenem? (V. L. v A.)

Odgovor: Poslani vršički trt niso uapadeni ne od strupene rose in tudi ne od kake druge bolezni, ampak Vaše trte boleajo za bledico (klorozo), ki jo povzroča ali prevelika mokrota v spodnjih plasteh zemlje, kjer se nahajajo korenine, ali pa napačna ameriška podloga, ki imate nanjo svoje trte cepljene. Če je mokrota vzrok, česar pa menda pri Vas ne bo, potem se mora voda na kak primeren način odpeljati. Če so pa napačne ameriške podloge vzrok, da trte blede, potem se pa ne da veliko storiti. Naj Vam to služi za nauk, da za svojo zemljo izberete prave podloge. Včasih se bledica z dobrim učinkom vsaj začasno ozdravi, če se obolele trte zalijejo s 5% raztopino zelene (železne) galice.

Vprašanje 126. Na svoji veliki njivi, zasajeni s turščico, sem opazil mnogo rastlin, ki v rasti zaostajajo in niso lepo zelene. Na zunaj se tem turščičnim rastlinam ni nič poznalo, ko sem pa nekatere izpulil, sem našel na njih precejšnje številost uši in korenine nekoliko plesnive. Ker mi je taka ušivost turščice popolnoma neznana, prosim pojasnila, odkod prihaja in kaj mi je zoper njo početi? (D. M. v K.)

Odgovor: Zgoraj na vratu turščične korenine živi neke vrste listna uš, ki se more tako razmnožiti, da turščico močno oškoduje, kajti ta uš pije sok, rastlino slabi in povzroča, da ne nastavi nobenega storža. Turščična koreninska uš se zlasti tedaj močno razmnoži, če se prepogostokrat na eniništi njivi zapored turščica sadi in če se jeseni turščične korenine v zemlji puščajo, namesto da bi se izruvale. Proti uši sami ni mogoče ničesar storiti, temveč je mogoče le njeno razmnoževanje preprečiti. V to svrhu populite vse bolne rastline ter jih uničite. Porezane šore s koreninami jeseni nikdar ne puščajte na njivi, ampak jih izrujte in sežgite. Njiva, kjer je rasla turščica, naj se vsaj dve leti obseje ali zasadi s kako drugo rastlino.

Vprašanje 127. Ali priporočate sejati lucerno sedaj, ko požanjem ozimno žito, in sčim naj njivo pognojim, da se lucerna dobro obrase? (J. S. v S.)

Odgovor: V mnogih krajih, kjer nimajo spomladl ugodnega vremena za setev lucerne, jo sejejo zgodaj jeseni ali konec poletja. V tem slučaju se priporoča sejati med lucerno kake 4 kg domače detelje na ha. Domača detelja pomnoži jesensko strniščno košnjo in obvaruje njivo pred zapleveljenjem, ker je lucerna prvo leto še slabo razrasla. Ob setvi bi Vam priporočili njivo pognojiti na ha s kakimi 50 do 75 kg amonijevega sulfata in pozimi na običajni način s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, ali pa prihodnje pomlad s superfosfatom in s kalijevo soljo.

Vprašanje 128. Koliko časa potrebuje goveja živina, da popolnoma dorase. Ali je res, da rase 7 let ali celo 10 let, kakor pri nas nekateri trdijo? (I. Z. v S.)

Odgovor: Živali toliko časa rasejo, dokler se konci kosti popolnoma ne zrasede s srednjimi deli, kar pri goveji živini traja povprečno 5 let. S končanim petim letom se pri govedih vobče lahko trdi, da je dorasla. To vse seveda ni vselej in povsodi enako; konec rasti je odvisen od krme in od pasme. Rastne in zgodaj dozorele živali nekterih

pasem ob dobri krmi in pravi postrežbi lahko že dorasejo v pričetku četrtega ali vsaj petega leta.

Vprašanje 129. Dobil sem mladega psa novofundlanske pasme in želim, da postane za svojo pasmo kolikor mogoče velik. Nameravam mu med jed pokladati nekoliko klajnega apna. **Ali bo klajno apno pospeševalo rast psa?** (F. I. v J.)

Odgovor: Klajno apno ne pospešuje rasti, temveč le pomaga, da se okostje krepi, kar je pri velikih psih tudi zelo važno. Rast psa pospešujeta edinole pravo oskrbovanje in pravo krmiljenje. Za mladega psa je posebno dobro mleko, ki ima v sebi vse potrebne hranilne snovi in tudi dovolj popolnoma prebavnih rudninskih snovi, ki pospešujejo ojačenje okostja. Preveč mesa naj pes ne dobiva, ampak rajši več močnate jedi, n. pr. žgancev na mleku. Mlademu psu je tudi treba dajati cevastih kosti od telet in mladih prasičev, in takrat, ko dobiva zobe, tudi cevastih kosti od starejših živali. Prav primerna krma za pse so Fattingerjeve pasje pogače, ki so izdelane iz otrobov, moke, mesa in zmletih kosti in imajo torej v sebi vse potrebne hranilne snovi.

Vprašanje 130. Imam prav lepega mladega mrjasca, ki se dobro razvija in redi, a za plemenjenje ni posebno dober, kajti prehitro je utrujen in svinjo zapusti. Da bi bil mrjasec len, ne morem reči, kajti sicer je zelo živahen. **Kaj mi je storiti, da bo plemenski mrjasec pri plemenjenju bolj vztrajen?** (J. H. v S.)

Odgovor: Napaka Vašega plemenskega mrjasca je njegova nevztrajnost, ki je posledica utrujenosti, ki pa zopet prihaja od napačnega ravnanja z mrjascem. Vaš mrjasec je brzkone predobro rejen in je v nogah omehkužen, ker premalo hodi. Spuščajte ga veliko na prosto in vodite ga vsak dan nekoliko na sprehod, morda na kak bolj oddaljen pašnik ali pa na vodo. Če nimate take prilike, pa naredite mrjascu v svinjaku korito, ki bodi tako visoko postavljeno, da bo rob korita kakih 70 cm nad tlemi. Mrjasec more iz takega korita le tedaj jesti, če se vzpne kvišku ter stoji le na zadnjih nogah na tleh in s sprednjima nogama oprt na korito. Pri takem ravnanju si mrjasec okrepi zadnji nogi in bo pri plemenjenju vztrajen, ker ga staja na zadnjih nogah ne bo več utrudila.

Vprašanje 131. Kako odpravim svojim otrokom uši na glavi, ki so se jim silno hudo zaredile? Doslej ni nobeno sredstvo kaj prida pomagalo. Ljudje pravijo, da je narejeno. (J. M. v D.)

Odgovor: Nobena rastlina ali žival ne nastane samodebe novovo iz kake druge reči, ampak se vselej zaplodi po svojih prednikih. Neumno je torej v takih slučajih govoriti, da je kaka taka neprilika komu „narejena“. Če imajo Vaši otroci uši, tedaj so jih odločno le našli. Pri kakem človeku se uši veliko rajše drže kakor pri drugih, in taki jih nalezejo, če je količkaj prilike, dočim jih drugi težko ali sploh ne dobe. Skrajna čēja je predpogoj, obvarovati se ušivosti. Uši na glavi pa ni težko zatreti; v to svrhu imamo vse polno prav dobrih sredstev. Prav preprosto in ceno sredstvo je tobakova voda, ki se naredi, če se dodeneta litru vode dve žlici tobakovega izvlečka. S to vodo se lasje prav dobro zmočijo, da se vsaka uš zanesljivo zmoči, ker le tiste uši poginejo, ki jih je tobakova voda zmočila. Čez kaki dve uri se morajo lasje na glavi dobro sprati s čisto vodo. Zaradi varnosti se to delo drugi dan ponovi. Ker tobakova voda ne uniči vselej vseh gnid (jajčec) in kjer je v hiši, kjer je ušivost pri otrokih, vedno domnevati, da je kje še kaj raztresenih uši in gnid, zato je opisano mazanje s tobakovo vodo pozneje vsakih pet dni toliko časa ponavljati, dokler ušivost popolnoma ne izgine. Tudi pozneje, ko so uši bile že vse pregnane, je treba pri

otrokih, ki so ušivosti podvrženi, redno vsak teden pregledati, če jih niso zopet našli. Prav izborno in najmočnejše sredstvo proti ušem je sivo (živosrebrno) mazilo, ki se v vsaki lekarni dobi. S tem mazilom se lasje na glavi dobro namažejo in potem se glava čez eno uro dobro z milom in z vodo spere. Tudi to mazanje je treba ponavljati, kakor s tobakovo vodo. Sivo mazilo je pa zelo strupeno, zato je treba paziti, da ga otroci ne dobe kaj v usta, ali da s prsti, umazanimi od tega mazila, ne brbajo po ustih.

Vprašanje 132. Na ogled sem Vam poslal hroščeca, ki ga pri nas imenujemo „božji volk“ in ki sem o njem prepričan, da dela pri nas v Savinjski dolini na tisoče kron škode v hmeljnjakih. **Kakšne vrste hroščec je božji volk in kako se s pridom zatira?** (I. D. v S.)

Odgovor: Hroščeca „božjega volka“ ali „pikspolonice“ je več vrst. Pri nas se zlasti nahajata dve vrsti, in sicer ena, ki ima sedem pik na svojih rdečih krilih, in druga, ki ima samo dve taki črni piki. Hroščec, ki ste ga Vi poslali, ima dve piki in se latinski imenuje „coccinella bipunctata“. Ta hroščec ni prav nič škodljiv, ampak še celo koristen, ker prav pridno zasleduje listne uši, ki na hmelju delajo veliko škodo. Božji volk se navadno le tamkaj pokaže, kjer ima dovolj hrane, zato se zlasti tamkaj vidi v velikem številu, kjer je veliko listnih uši. Vi vidite na hmelju poškodbe, ne zapazite pa listnih uši, in ker je lažje zapaziti božjega volka, pa tega po krivici dolžite škodljivosti.

Kmetijske novice.

Kmetijski poučen izlet. Deželni odbor kranjski priredi za kmetovalce dne 23. julija t. l. poučen izlet na deželno posestvo Robež. To posestvo, namenjeno za izrejo mladih bikov, se je ravnokar preuredilo v pašnik, ki more biti vzor združnim pašnikom. Posestvo mori 150 oralov, večina je gozd, približno tretjina se je izprcmenila v vzoren pašnik, razdeljen v sedem ograjenih oddelkov. Tu se pase in po pravilih umne živiroreje vzreja za pleme 50 mladih bikov, nakupljenih na Kranjskem. Na posestvu je vzoren hlev, vzorno gnojišče in gnojnična jama. Obenem si izletniki ogledajo knezoškofijsko pristavo v Goricanih, ki jo je dežela vzela v najem. Povodom izleta bodo od 1 do 4 popoldne predavanja o uredbi pašnikov, o stroških, ki so stem združenju, o gnojenju travnikov in pašnikov, o uspehih paše pri živini itd. Izleta se more udeležiti vsak posestnik, ki se za stvar zanima, v prvi vrsti pa se vabijo adje živinorejskih in pašniških združenj, ki nameravajo urediti svoje združne pašnike. Zbirališče udeležencev je pri gospodarskem posloplju na Robežu. Od železniške postaje Medvode na Robež so izletnikom vozovi pri vlakih z Jesenic ob 9 29 in iz Ljubljane ob 9 30 brezplačno na razpologo. Ravnotako nazaj. Udeleženci dobijo na Robežu mrzlo kosilo s pijačo zastoj. Zlasti se priporoča izletnikom z Dolenjskega, da si pridejo ogledat deželno pristavo. Ugodno zvezo imajo s prvim jutranjim vlakom. Zunanji udeleženci naj se oglase pri dežel. odboru v Ljubljani po dopisnicah do 20. t. m. Poznejšim prosilcem bi se ne mogla priskrbeti voznja in kosilo. Zadruga naj pošljejo deželnemu odboru do iste dobe seznamke izletnikov, njim pa naj dajo izkaznice, da jih dotična zadruga pošilja.

Sadna in cvetična razstava v Črnomlju. Da se sadjarstvo tudi v Beli Krajini bolj oživi ter da si tudi ta del naše dežele more zvečati svoje dohodke, ne samo s pridelovanjem vina, marveč tudi s pridelovanjem sadja, kar se lahko zgodi, ko steče toli želena železnica tudi v ta, širšemu svetu zaprti kraj, je gospodarski svet za Belo Krajino priredil na priporočilo okrajnega glavarja gospoda A. Domicelja v Črnomlju sadno razstavo, ki je trajala od

11. do 18. junija. Razstavljeni so bile le češnje, ker drugega sadja še ni, ter za okrasek tudi raznovrstne vrtnice. Pozivu se je odzvalo 39 posestnikov, ki so razstavili čez 60 različnih vrst češenj. Večinoma so bile domače vrste, a bilo je tudi nekaj prav lepih tujih, vpeljanih vrst, kakor na pr. črnice, srčice itd. To kaže, da bi se tudi s češnjami v Beli Krajini dosegli lepi uspehi. Razstavo je otvoril g. okrajni glavar kot načelnik belokranjskega gospodarskega sveta ob navzočnosti razstavljalcev in mnogih drugih posestnikov črnomeljskega okrožja, nakar sta imela nadzornik Fr. Gombač in deželni inštruktor A. Humek poučna predavanja o vinstvu in sadjarstvu. Dne 18. junija je zopet gospod okrajni glavar zaključil razstavo, zahvaljuje vse, ki so v dejanju in z denarjem pripomogli, v dosego zaželenega cilja, zlasti deželni odbor. Ob zaključku je imel predavanje strokovni učitelj na Grmu Rudolf Zdolšek, nakar sta govorila, še šolski voditelj Šetina iz Črnomlja in posestnik Jonke iz Dola. To je bil torej prvi korak v spodbujanje glede povzdige ter k boljši prihodnosti belokranjskega sadjarstva. Da pa započeto delo ne zaspri, se jeseni ravnatoma priredi večja krajevna razstava raznovrstnega belokranjskega sadja in grozdja. Upamo, da bodo prihodnje razstave bolj obiskovane in da se bodo ljudje bolj zanimali za take priredbe, kar bo posestnikom v korist, prirediteljem pa v veselje. Za prireditev omenjene razstave gre pač vsa hvala gospodu okrajnemu glavarju, ker se je on za to jako zavzel in se mnogo trudil.

Družbene vesti.

* **Gospodinjstva šola c. kr. kmetijske družbe** prične prve dni meseca oktobra t. l. svoj novi, in sicer štirinajsti letni tečaj. Glede sprejema gojenk v to šolo opozarjamo na razpis, ki je objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Plemenska goved (biki, krave in junice) vseh pasem**, ki se na Kranjskem redijo, se bo oddajala s pomočjo državne podpore po znižani ceni živinorejcem na Kranjskem. Opozarjamo na tozadevni razpis, objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Poziv glede modre galice**, oddane po znižani ceni. Vse podružnice, posojilnice, županstva itd., ki so prejeli za svoje ude, oziroma za svoje občane modro galico po znižani ceni, se nujno prosijo, da po možnosti hitro izterjajo dolgove za galico ter denar nemudno pošljejo kmetijski družbi. Vsak, ki količkaj more galico takoj plačati, naj se to v prid revnim vinogradnikom od njega odločno zahteva. Kakor danes kažejo razmere, je podpora v znesku 25.000 K popolnoma porabljena za pokritje primanjkljaja vsled znižane cene, za pokritje prevoznih stroškov, in bržkone je niti ne bo dovolj za pokritje obresti založene glavnice, zato ni upati, da bi se komu moglo konci leta odpisati kaj dolga; kvečjemu se bo to storilo le pri majnem številu najrevnejših vinogradnikov za nekaj kilogramov modre galice, toda le tedaj, če bodo drugi poprej galico plačali in ne bodo obresti vsega porabile. Od onih, ki se za nje ve, da so več galice naročili kakor so je potrebovali in so jo z bog ugodnosti nakupili že za prihodnje leto, naj se takoj izterja ves dolg in naj se jim galica na korist revnim vinogradnikom zaračuni po dnevnih cenah, kajti tako postopanje ni dopustno in je naravnost sleparsko.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo**

ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati, in nima sredstev, da bi mogla na upanje dati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbijo za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelništva, ki v zvezi raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Modra galica** po K 64.— sto *kg* z vrečo vred.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotno žlindre v Ljubljani je K 7.— za 100 *kg*.

Naročbe na cele vagonse se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561.—	K 594.—	K 627.—	K 660.—	K 693.—

za cel vagon z 10.000 *kg*, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 *kg* z vrečo vred.

* **Brez gnojenja s superfosfatom ni pričakovati dobrega ali sploh kaj prida pridelka pri ajdi.** To naši gospodarji že skoraj splošno vedo, zato naročajo ob setvi strniščne ajde za naše razmere ogromne množine superfosfata. Lausko leto so družbeni udje naročili ob setvi ajde, t. j. v teku treh tednov, nad 80 vagonov superfosfata. Če naj se naročnikom točno in pravočasno postreže, naj ne odlašajo naročitve na zadnje dneve, temveč naj se požurijo z naročili. Toplo priporočamo skupna naročila po podružnicah ali po posameznikih.

Kostno moko po 10 K 100 *kg* z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 *kg*.

Kajnit po 5 K 50 h 100 *kg*. Naročila na cele vagonse se izvrševajo naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 *kg*. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 *kg* za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 *kg* zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 *kg* kajnita se vzame le 100 *kg* kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Amonijev sulfat po 34—K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kaljevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušan pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gnotravnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Mešana umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Vrtno gnojilo (mešana umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/2 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/2 % dušika solitne kisline) oddaja družba v množinah 5—20 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 8. številki „Kmetovalca“.)

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* Sezamove tropine. Družba je vsled ugodnega kupa večje množine najfinije zmletih svetlih sezamovih tropin ceno lahko za 1 K pri 100 kg znižala, vsled česar jih bo odslej oddajala po K 17—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujeje jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega cenje od drugih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 25 h 100 kg iz Trsta.

* Tropine podzemeljskega oreha. Te tropin imajo jamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* Klajno apno oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračunaj za vsako pošiljate 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4 1/2	6	6 1/2	7	7 1/2
„ „ cm:	45	60	65	70	75

Cena: K 1—, 0.90, 1—, 1—, 1.10,

Pri poštnih pošiljatev se zaračunaj 30 h za ovaj in za vozni list. Na zahtevanje nekterih udov si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos. Cene za komad so naslednje: za 67 cm dolge K 1.90 (zlata znamka z bikom, beloobrušene) „ 72 cm dolge K 2— „ „ „ „

* Prave bergamaške osle, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba 24 do 25 cm dolge po 60 h komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, krav in telic, kupljenih z državno podporo.

Iz državne podpore, ki odpade na kranjsko deželo za povzdigo živinoreje glasom državnega zakona z dne 30. decembra l. 1909. za letošnje leto, in z deželno podporo se nakupi jeseni večje število plemenskih bikov, krav in telic čistokrvnih pasem, ki so za zboljševanje govedi na Kranjskem primerne, in sicer:

- plemensko živino simodolske pasme (rumenobelobelo lisasto z belo glavo), ki se odda samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;
- plemensko živino sivkaste pasme (enobarvno, sivkasto ali rjavkasto), ki se odda samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in
- plemensko živino pincgavske pasme (temnordeče lisasto), ki se odda samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo te plemenske govedi s pomočjo omenjene državne podpore izvršita po določilih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenske živine iz državne podpore je prevzel dogovorno z deželnim odborom kranjskim podpisani glavni

odbor. Oddaja te živine se bo pa vršila dogovorno z deželnim odborom, zato je vse prošnje za plemensko živino vlagati pri podpisanem glavnem odboru, ki potem v skupni seji z deželnim odborom določi prošnje, ki jim je ustrežiti z ozirom na sredstva, ki bodo na razpolaganje.

Vsak prosilec naj se zgleda na živali tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za katere pasme plemenske živine prosilec prosi. Na prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne prosičev pokrajini in ki niso pravočasno vložene, se kratkoma ne bo oziralo. Pri oddaji plemenske živine (bikov, krav in junic) se bo oziralo tamkaj, kjer so živinorejske zadruge, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov najprej na prošnje podružnic in županstev, in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti

do 31. avgusta t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Na prepozno došle prošnje se kratkoma ne bo oziralo.

Vsak prosilec za kako plemensko govedo mora v prošnji naznaniti, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojeno plemensko govedo sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tisto žival, ki jo določi odbor;

2. da plača ob sprejemu plemenske govede polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadevno podvreči tudi nadzorstvu deželnega odbora. Prejete živali ženskega spola se morajo rediti za pleme toliko časa, dokler so za to sposobne, in sicer pod pogoji, ki so veljavni za bika. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika, kupljenega iz deželne ali državne podpore, dobe za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 10 K nagrade, a morajo imeti bika najmanj štiri mesece čez dve leti. Ta nagrada se izplača le onim, ki pravilno in redno vodijo po zakonu predpisane skočne zapisnike, in sicer le za čas, ko se je bik resnično rabil za pleme.

V Ljubljani, 15. julija 1911.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjstvo šole c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori štirinajsti tečaj gospodinjstva šole, ki bo trajal 11 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslojpu poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtinarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjstvem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 330 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šole, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;

2. znati čitati, pisati in računati;

3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;

4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 10. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šole sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1911.

Listnica uredništva.

A. A. v M. Če imate kako priglašeno obrt, potem ste pod kaznijo zavezani, pri okrajni bolniški blagajni priglasiti vse sotrudnike v dotični obrti. — *J. H. v S.* Pravico do vode iz studenca na tujem svetu imate le tedaj, če ste to pravico z redno in nemoteno rabo vode skozi trideset let priposestovali. — *J. R. v K.* Poslani sadjevec ni pristen, kajti ima dodejan špirit in brzkone tudi nekaj kisline. Dajte sadjevec preiskati v kakem kemijskem preskušališču, in če to potrdi naše domnevanje, morete zahtevati, da prodajalec sadjevec nazaj vzame. — *V. T. v R.* Da bi močan sadni očet izgubil vso moč in postal sladak, ko dozori novo sadje, ni resnično, in če tak očet res izgubi kislino, je to le znamenje, da se je pokvaril. Če z očetom pravilno ravnate, ostane kisel in nepokvarjen več let. — *V. T. v Č.* Listne uši na breskovem drevju se zatirajo kakor sploh listne uši. Berite tozadevni odgovor na enako vprašanje v današnji številki »Kmetovalca«. — *A. Ž. v J.* Sosed Vas ne more siliti, da bi morali narediti ra svoji strehi napravo, ki bi zabranjevala udiranje snega s strehe, pač ste pa Vi napram sosedu odgovorni za vso škodo in neprilike, ki jih udirajoč sneg na sosedovi lastnini naredi. — *J. K. v Š.* Če hočete zasejati njivo z mešanico travnih in deteljnih semen za večletno pridelovanje krme na njivi, ni priporočeno, to mešanico sejati sedaj pod ajdo, ker se trave ne obrasejo dovolj, in bo spomladi njiva prav gotovo zelo redko zaraščena. Na vsak način je najbolje v omenjene svrhe sejati tako mešanico spomladi pod jaro žito. — *F. Š. v Š.* Če imate pravico čez sosedov svet voziti samo gnoj, potem nimate pravice brez dovoljenja voziti tudi stavbno kamenje, ker bi to pomenilo razširjenje služnostne pravice, ki po zakonu ni dovoljeno. — *I. P. v Š.* Tele prvesnice samonasebi ni nesposobno za pleme, ampak je lahko prav dobro, če je dovolj razvito, se dobro redi in pravilno vzreja. — *A. B. v Ž.* Vemo, da se tudi konji prav lahko navadijo na orehove tropine in jih potem radi jedo, vendar Vam priporočamo le del ovsa s tropinami nadomestiti, kajti same tropine, brez ovsa, konje debele in jih delajo ohlapne. Tropine, v moko zmlete, naj se konjem pokladajo vedno pomešane z rezanico.